

М. СЕЙИДЗАДЭ

Сейран

Азәрбайчан ЛККИ МК
Ушаг вә Кәнчләр Әдәбийяты Нәшрийяты
Баки—1940

2 (Azərbaycan)
орт. 2.30

УШАГ

М. СЕЙИДЗАДЭ

64

ЙОХЛАНДЫ

Сейран

214

998

М. Горки-адына
КИТАПХАНАСЫ
№
Азәрб. шө'бәси
743

М. С. Сейидзадэ
Книжная Республика
УШАГ КИТАПХАНАСЫ
ИНВ. № 14024

Scherer & Jönsson
8103
Азәрб. шө'бәси
М. С. Сейидзадэ, Кнаважана

2044

2015 фот.с.

Азәрбайчан ЛККИ МК
Ушаг вә Кәнчләр Әдәбийяты Нәшрийяты
Баки — 1940

М. Горки-адына
КИТАПХАНАСЫ
№
Азәрб. шө'бәси

Бизим Азербайчанда,
Кечмишләрдә, Ширванда
Дөрд тәрәфи чичәкли,
Ямачлары бәзәкли
Көзәл бир шәһәр вармыш,
Чәмәнлийә охшармыш.
Бу дедийим шәһәрин,
Гәлб ачан көзәл ерин
Әл-әлван дағларында,
Әтирли бағларында
Сәсләрмиш бүлбүл күлү,
Гызыл күлләр бүлбүлү.
Дурна көзлү булаглар
Дәрәләрдән шырылдар,
Өпәр ясәмәнләри
Көзәрмиш чәмәнләри.
Бу тәзә кәлин кими,
Көзәл ерин һакими
О заман Һүсейн ханмыш
Бу хан азғын иланмыш.
Төкәрмиш һагсыз ганлар,
Гопарармыш туфанлар.
Әвләр йыхан Һүсейн хан
Янында вәзир, ә'ян
Бир сәһәр чыхыр ова,

Атлары гова-гова
Етиширләр бир дүзә.
Атлыларла үз-үзә
Чыхыр көзәл бир чейран,
Ону көрән кими хан
Гышгырыр: „Пәһләванлар!
Ижидләр! Гәһрәманлар!
Бу чейраны көрәк мән
Дири тутам. Ер-ердән
Әл атын көмәндләрә.
Салын ону бәндләрә,
Һәр кәсин габагындан
Гачыб гуртарса чейран,
Тәк тутмалыдыр ону,
Йохса вуррам бойнуну!“
Ханын пәһләванлары,
Вәзири, ә'янлары
Бу севимли һейваны,
Хумар көзлү чейраны
Арая алыр. Бирдән
Ханын башы үстүндән
Атылыр гачыр чейран,
Һамыны әдир һейран.
Хан иши белә көрчәк
Дейир: „Чейраны мән тәк—
Тутмалыям! Бир нәфәр
Жәлсә далымча әкәр,
Кәсиләр онун башы.
Ағлар гоһум, гардашы!

Пәһләванлар горхудан
Сусур, чапыр Һүсейн хан
Атыны мәһмизләйир,
Тез чейраны изләйир.
Сәмәнд ат ганад ачыр,
Чейран гачыр, о гачыр.
Күләйә дөнүр чейран,
Ашыр сылдырымлардан.
Сәмәнд олур илдырым,
Журлайыр—курум-курум,
Үз гоюр она сары.
Ашыр сылдырымлары.
Чейран дөнүр кәклийә.
Гонур йүксәк кәдийә.
Сәмәнд дөнүр тәрлана,
Жөйдә кәлир чевлана.
Чейран дөнүр ох олур
Бирдән көздән йох олур.

Бу заман гаш гаралыр,
Жүнәш солур, саралыр;
Гаранлыг ачыр пәнчә,
Чөкүр дәрин бир кечә.
Фикриндә ялныз чейран,
Хан кәзир һейран-һейран.
Ат ашыр кәдикләри
Гаялары, дикләри,
Тәпәләрдән ел кими,
Дәрәләрдән сел кими

Йол кедир сәһәрәчән.
Жөйлөрдән чәкилиб чән
Гызыл шәфәг сөкәндә,
Хан етишир бир кәндә.
Атдан дүшүр динчәлсин.
Бир аз өзүнә кәлсин.
Бир ағач алтында хан,
Отурур, хурчунундан
Емәк чыхарыр, ейир,
Сонра ятмаг истәйир.
Бирдән ясәмәнликдән,
Әл-әлван чәмәнликдән
Чыхыр алма янаглы,
Севимли күл додаглы,
Товус еришли бир гыз.
Гыз демә бир шән улдуз...
Ширванын һөкмүдары,
Гудурған чанавары,
Жөрүнчә бу мазәли,
Ипәк телли көзәли,
Ағлы чыхыр башындан
Дейир: дүнәнки чейран
Бу марала тай олмаз.
Улдуз кәлиб ай олмаз.
Ову итиринчә мән
Дүнән нөкәрләримдән
Дүшдүм узаг, аралы,
Овласам бу маралы,

Вәзирим, ә'янларым,
Адлы пәһләванларым
Севинәр һүнәримдән
Сәһрли ишләримдән.
О кезәлләр кезәли,
Инчә, зәриф, гәмзәли
Гыз бахмыр сола-саға,
Дүз йөнәлир булаға;
Сәһәнкини долдуруп.
Хан тез ериндән дуруп
Булағ башына кәлир
Гыза тәрәф йөнәлир.
Ону бәрк гучаглайыр,
Гыз чырпыныр, ағлайыр.
Үч, дөрд гадын бу заман
Суя кәлир. Һүсейн хан
Гызы миндирир ата,
Ат сарылыр ганата,
Йүйүрүр күләк кими,
Аловлу шимшәк кими,
Изтираб дуя-дуя
Гадынлар чатыр суя.
Гызын ағ сәһәнкиндән,
Атын сәмәнд рәнкиндән
Билинир гыз Чейрандыр.
Ону гачыран хандыр.

Гаш гаралыр күл рәнкли
Одлу гәрәнфил рәнкли

Үфүгләр парылдайыр...
Булаглар шырылдайыр,
Сәс яйылыр дағлара,
Бәнәфшәли бағлара,
Көлкәләнир ямачлар,
Яшыл кеймиш ағачлар...
Янында гоюн-гузу,
Гәлбиндә ширин арзу
Чобан гайыдыр кәндә.
Даш булага етәндә
Она раст кәлир Имран
Дейир: „Ай языг Тәрлан!
Хумар көзлү Чейраны
Гачыртды Ширван ханы“
Буну эшитчәк чобан
Донур бәдәниндә ган.
Дейир: „Гонча нишанлым,
Күлдән инчә нишанлым
Ярашармы тикана?
Ган ичән Һүсейн хана?
Индичә атланарам
Гуш тәк ганатланарам,
Кәдәрәм Чейранымчын,
Севимли чананымчын“
Тәрлан минир кәһәрә
Чапыр бир баш шәһәрә.

Ширванын һөкмүдары,
Гудурган чанавары,

Шәһәрә етишинчә
Чичәкдән, күлдән инчә
Сәрв бойлу, мазәли,
Хумар көзлү көзәли
Алмаг фикринә дүшүр.
Той мәчлиси гызышыр.
Журулдайыр курһакур
Тәбил, балабан, шейпур;
Дөйүшкән пәһләванлар,
Екәпәр гәһрәманлар
Күләшир, ат ойнадыр,
Нишан гоюр, ох атыр.
Чалыныр каманча, тар
Охунур шүштәр, гатар,
Сонра дәрдли, әләмли
Бахышлары шәбнәмли,
Ширин дилли көзәлләр
Охуюр шән гәзәлләр.
Биллур лаләләр яныр,
Рәгс һавасы башланыр.
Инчә белли кәлинләр,
Гара телли кәлинләр,
Көйәрчин кими сүзүр
Сүздүкчә көнүл үзүр.
Кечә кечир, ә'янлар.
Тойдаки пәһләванләр
Олур шәрабдан сәрхош
О башы ағылдан бош

Кәркәдәнләр, габанлар
Ган ичән гудурғанлар
Дәйир тир кими ерә,
Сәрилир күчәләрә.
Онлары бурда гояг
Жәл Тәрландан данышаг.
Тәпәләрдән ел кими,
Дәрәләрдән сел кими,
Һеч ердә даянмадан,
Атыны чапыр Тәрлан
Жечә чатыр шәһәрә
Атылыр атдан ерә.
Жиринчә дарвазадан,
Ону бир гоч пәһләван
Гәфилдән гучаглайыр.
Голларыны баглайыр.
Жәтирир бир гаранлыг
Эвә салыр бир анлыг
Чобан далыр хәяла
Һейран галыр бу һала.
Она ки бир инсанын,
Шәһрәтли пәһләванын
Әсла күчү чатмазды,
Сар тәрлана батмазды...
Бир аз кечир бир нәфәр
Белиндә гылынч, хәнчәр
Әлиндә одлу мәш'әл
Эвә кирир, дейир: „Жәл
Өпүшәк гардаш Тәрлан!
Яхшы ки, бу гапыдан

Шәһәрә кирдин, йохса
Жөрәрдин бөйүк чәза!
Сәни асдырарды хан“
Чох тәәччүблә Тәрлан
Дейир: „Гардаш! Сән кимсән?“
Дарвазачы дейир: „Мән
Достун Гурбанам, чобан
Ушаглыгда Сулутдан
Көчүб кәлмишәм бура,
Дүшмүшәм яман тора,
Әзаб чәкирәм хандан“
Буну эшитчәк Тәрлан
Һәйәчанла аглайыр
Гурбаны гучаглайыр
Сорушур: „Нә билдин хан
Олубдур мәнә дүшман?!“
Гурбан сөйләйир: „Жүлүн
Хумар көзлү севкилин
Чейран демишди хана,
Азгын шаһмар илана
Әй вичдансыз! Нишанлым
Ижид чәсур Тәрланым
Хәбәр тутса Сулутдан
Мәни сән гачырмысан
Гуш кими ганат ачар,
Илдырым кими чапар
Жәләр чатар Ширвана,
Сәни батырар гана.

Одур ки, горхусундан
Өмр этмишди Һүсейн хан
Гапычылар, ә'янлар
Дөйүшкән пәһләванлар
Ояг галыб кечәни
Җизлин күдсүнләр сәни.
Сәнин дә бахтын ярды
Мәним тәк достун варды.
Мәнә раст кәлдин әввөл,
Ишин олмады әнкәл.
Артыг даянмаг олмаз,
Дурма кедәк сарая
Тез етишәк һарая
Йохса иш-ишдән кечәр
Гыз өзүнү өлдүрәр.
Чүнки тойдур бу кечә“.
Бу сөзү әшидинчә
Тәрлан одланыр, яныр
Җөзләри думанланыр,
Дейир: „Гардашым Гурбан.
Җедәк мәһв олар Чейран!“
Йолланыр ики йолдаш
Сарая кәлир бир баш.
Кәмәнд атыр дырмашыр,
Тәрлан гуш кими ашыр
Сарайын һәйәтинә.
Җәлир чатыр бир тинә.
Олдугча ярашыглы,
Җүнәш кими ишыглы

Бир эв көрүр тез һәмән
Галхыр мәрмәр пилләдән.
Севимли көзәл Чейран,
Сүнбүл сачы пәришан,
Җүл янаглары солгун,
Хумар көзләри долгун,
Үрәйиндә гәм, кәдәр,
Өлиндә бир чам зәһәр,
Җизлин чыхыр әйвана,
Гүссәдән яна-яна
Дейир: „Әзиз Тәрланым,
Әй вәфасыз чобаным,
Нечин кәлиб чыхмадын,
Тәрландыр сәнин адын.
Тәрланлар горху билмәз,
Мәрд оланлар әйилмәз.
Сән ки, чәсур оғландын,
Горхмаз, мәғрур оғландын.
Раст кәлсәйдин аслана,
Өждәһая, илана,
Чанавара, пәләнкә,
Кәркәдәнә, нәһәнкә,
Енә йолдан дәнмәздин,
Вулган кими сәнмәздин.
Әй меһрибан чобаным,
Үрәйи ган чобаным,
Һүсейн хана кетмәкдән
Өлүмү бәйәндим мән.
Одур ки, бу зәһәри
Ичирәм!“ Сон сөзләри

Сөйләйән кими Чейран
Чобан кирир гапыдан.
Чейраны гучаглайыр.
Гыз севинчдән аглайыр.
Бирдән-бирә бу заман
Жәлир чыхыр Һүсейн хан.
Чобанла гызы көрүр.
Бейиндән ган пүскүрүр.
Гышгырыр: „Азғын чобан!
Йәгин тутуб сәни ган,
Бөйүк пәһләванларын,
Адлы санлы ханларын
Горхдуғу бир инсанла,
Гәһрәман Һүсейн ханла,
Бәһс әдиб өчәширсән.
Инди ганлы пәнчәмдән
Пай аларсан! Тут кәлди,
Хәнчәр бағрыны дәлди!“
Зәрбә эндиричә хан.
Башыны әйир Тәрлан,
Хәнчәр чийнини ярыр.
Ханын әлини гарыр
Тәрлан хәнчәри алыр,
Онун бөйрүндән чалыр
Дейир: „Гой өз силаһын
Дар күнүндә пәнаһын,
Гәнимин олсун, алчаг!
Сәнин чанын будур бах!“

Хан гышгырыр бир кэрэ
Тир кими дэйир ерэ...
Чобанла гыз атланыр,
Бир анда ганадланыр.
Дөнүр учан булута
Гачыр бир баш Сулута.

Кечир иллэр, эсрлэр
Учур йүксэк гэсирлэр,
Сарайлар, уча эвлэр,
Тарихи гоча эвлэр,
Лакин чобанла, Чейран
Чыхмайыр хэяллардан.
Эллэрин авазында
Ашыгларын сазында
Яшайыр дастан кими
Олур ше'рин һакими.

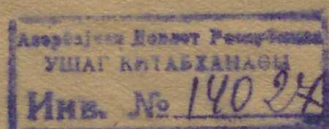
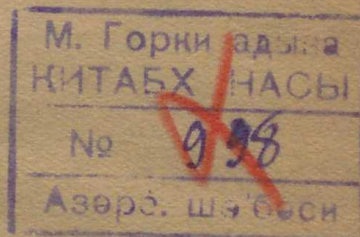
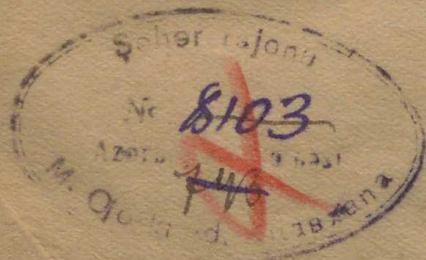
ОРТА ЯШЛЫ УШАГЛАР УЧУН

Рәссам: *Ә. Гачыев*

Редактору: М. Раһим
Техредактору: А. Симхаев
Корректору: М. Балакишиев

Истексалата верилмиш 12|IX-40.
Чапа имзаланмыш 9, X-40.
Чап листи 1. Авт. лис. һес. 0,4.
Кағыз форматы 82X110^{1/32}. Бир
чап листиндә кетмиш һүру-
фат 24.300. Сифариш № 811. Ти-
раж 5.000. ФГ 9822. Нәш-
рийят № 63.

Азәрнәшр мәтбәәсиндә чап
олунду, 26-лар адына "Китаб
Сарайы". Баки, Әли Байрамов
күчәси.

1 м. 75 гоп.

М. СЕЙИДЗАДЕ

Д Ж Е Й Р А Н

ЦК ЛКСМ Азербайджана
Издательство Детской и Юношеской Литературы
Баку — 1940